

ทุนส่งเสริม
การผลิตตำรา

MAXILLOFACIAL INJURIES

การดูแลผู้บาดเจ็บที่ได้รับบาดเจ็บบริเวณใบหน้า

รศ. นพ. เก่งกาจ วินัยโกศล

การดูแลผู้บาดเจ็บ ที่ได้รับบาดเจ็บบริเวณใบหน้า

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เก่งกาจ วินัยโกศล
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ได้รับทุนสนับสนุนการผลิตตำรา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ลำดับที่ 214

โดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2566

ISBN (e-book) 978-616-438-825-3

แก่งกาจ วินัยโกศล.

การดูแลผู้บาดเจ็บที่ได้รับบาดเจ็บบริเวณใบหน้า / แก่งกาจ วินัยโกศล. -- พิมพ์ครั้งที่ 1. --

ขอนแก่น : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2566.

131 หน้า : ภาพประกอบ

1. ใบหน้า -- บาดแผลและบาดเจ็บ -- การรักษา. 2. ใบหน้า -- ศัลยกรรม. 3. กระดูกใบหน้า -- บาดแผลและบาดเจ็บ -- การรักษา. 4. กระดูกใบหน้า -- ศัลยกรรม. (1) มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะแพทยศาสตร์. (2) ชื่อเรื่อง.

RD523 ก749 2566

ISBN (e-book) 978-616-438-825-3

จัดทำโดย ศูนย์นวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ราคา 180 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ โดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566

คำนำ (Preface)

การบาดเจ็บบริเวณใบหน้าเป็นภาวะที่พบได้บ่อยในผู้ประสบอุบัติเหตุ โดยเฉพาะอุบัติเหตุทางการจราจร การถูกทำร้ายร่างกาย และการบาดเจ็บทางกีฬา ซึ่งการบาดเจ็บบริเวณนี้จะต้องอาศัยการซักประวัติและการตรวจร่างกายที่จำเพาะ รวมไปถึงการส่งตรวจทางรังสีวินิจฉัยเพื่อให้ได้การวินิจฉัยที่ถูกต้อง นอกจากนี้แล้วยังมีภาวะฉุกเฉินในผู้บาดเจ็บกลุ่มนี้ที่ต้องให้การดูแลอย่างถูกต้องและทันท่วงทีเพื่อให้ผู้บาดเจ็บมีโอกาสรอดชีวิต และลดภาวะทุพพลภาพที่อาจจะเกิดตามมาได้

หนังสือการดูแลผู้บาดเจ็บที่ได้รับบาดเจ็บบริเวณใบหน้าเล่มนี้ ผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประสบการณ์ในการดูแลผู้บาดเจ็บของผู้เขียนเอง ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมการบาดเจ็บทุกส่วนบริเวณใบหน้าและทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทางการแพทย์ เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับนักศึกษาแพทย์ แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป แพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉิน แพทย์ประจำบ้านสาขาศัลยศาสตร์ทั่วไปและแพทย์ประจำบ้านสาขาศัลยศาสตร์ตกแต่ง เนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่การวินิจฉัย การแปลผลภาพถ่ายทางรังสีวินิจฉัย การดูแลเบื้องต้น และการรักษาเฉพาะของการบาดเจ็บบริเวณใบหน้าชนิดต่าง ๆ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือการดูแลผู้บาดเจ็บที่ได้รับบาดเจ็บบริเวณใบหน้าเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน เพื่อใช้ในการดูแลและช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เก่งกาจ วินัยโกศล

คำนิยม

อาจารย์เก่งกาจ วินัยโกศล ถือเป็นศัลยแพทย์ฝีมือดีคนหนึ่งของวงการศัลยกรรมในประเทศไทย ตั้งแต่เป็นนักศึกษาแพทย์ อาจารย์เก่งกาจก็มีความสนใจงานด้านศัลยกรรม และประกาศตัวว่าเมื่อจบแพทย์แล้วจะเรียนต่อเป็นศัลยแพทย์ อาจารย์จบแพทยศาสตรบัณฑิตคะแนนสูงมากจนได้รับเกียรตินิยมในปี พ.ศ. 2550 และสมัครเข้าเรียนต่อในสาขาศัลยศาสตร์ หลังจากนั้นก็ได้ศึกษาต่อในด้านศัลยศาสตร์ตกแต่ง และได้รับการบรรจุเป็นอาจารย์ในหน่วยศัลยศาสตร์ตกแต่งของภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2560

เมื่อเป็นอาจารย์แล้ว อาจารย์เก่งกาจก็ทำงานทุกอย่างอย่างครบถ้วน ดังที่อาจารย์แพทย์คนหนึ่งพึงกระทำ กล่าวคือในด้านการเรียนการสอน การดูแลนักศึกษาแพทย์ อาจารย์เก่งกาจก็บริหารจัดการได้เป็นอย่างดี งานด้านวิชาการ อาจารย์ก็สนใจศึกษาค้นคว้า และมีผลงานวิชาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ได้รับตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ในเวลาที่ไม่ค่อยช้านัก

ที่ได้บรรยายมาดังข้างต้น เพื่อให้ผู้อ่านทุกท่านมีความมั่นใจว่า หนังสือ Maxillofacial Injuries เล่มนี้ เขียนขึ้นมาโดยบุคลากรคุณภาพจริง ๆ มีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ต่อทั้งนักศึกษาแพทย์ แพทย์เวชปฏิบัติ แพทย์ประจำบ้าน รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ได้สอดแทรกภาพประกอบและแง่มุมในการปฏิบัติ เพื่อให้มองเห็นภาพและเข้าใจง่าย เฉกเช่นเดียวกับเมื่ออาจารย์ได้รับเชิญไปบรรยายในการประชุมวิชาการระดับชาติ อาจารย์ก็สอดแทรกภาพประกอบ และประสบการณ์ตรงอยู่เสมอ

ผมหวังว่าหนังสือเล่มนี้ ซึ่งอาจารย์เก่งกาจตั้งใจเขียนขึ้นมา จะก่อประโยชน์ให้วงการแพทย์ และช่วยเหลือบิดเป่าบรรเทาความทุกข์ ความเจ็บป่วย ความพิการของผู้บาดเจ็บในสังคมไทย ไม่ว่าผู้บาดเจ็บนั้นจะยากดีมีเงินเพียงไร

ท้ายที่สุดนี้ หวังว่าผู้ที่ได้ศึกษาจากหนังสือเล่มนี้ จะนำความรู้ไปดูแลผู้บาดเจ็บในพื้นที่ของท่าน ในสังคมของท่าน อย่างเต็มความสามารถ ให้เหมือนดังที่ครูบาอาจารย์สั่งสอนมา

รองศาสตราจารย์นายแพทย์ไชยยุทธ ธนไพศาล
นายกสมาคมแพทย์อุบัติเหตุแห่งประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณครอบครัวของข้าพเจ้าทั้งคุณแม่ พี่สาว และภรรยา ที่ให้การสนับสนุนข้าพเจ้าในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในด้านสัตวศาสตร์ทั่วไป และสัตวศาสตร์ตกแต่ง และการทำงานที่ผ่านมาโดยตลอด จนทำให้ข้าพเจ้ามีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การดูแลผู้บาดเจ็บบริเวณใบหน้าในหนังสือเล่มนี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณภาควิชาสัตวศาสตร์ และหน่วยสัตวศาสตร์ตกแต่ง คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางสัตวศาสตร์ทั่วไปและสัตวศาสตร์ตกแต่งให้แก่ข้าพเจ้า อีกทั้งยังให้โอกาสข้าพเจ้าในหลาย ๆ เรื่อง รวมถึงได้รับเข้าทำงานที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นแห่งนี้

ขอขอบคุณนายแพทย์ภาณุวัตร สุธรรมวงศ์ที่ร่วมแสดงเป็นผู้ป่วยจำลองเพื่อถ่ายภาพแสดงการตรวจร่างกายผู้บาดเจ็บ และแพทย์หญิงพรณัส สุขประเสริฐ สำหรับรูปภาพวาดประกอบที่สวยงามในหนังสือเล่มนี้

และสุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้บาดเจ็บทุกคนที่ยินดีให้ถ่ายภาพ เพื่อเป็นวิทยาทานในด้านการเรียนการสอน และนำมาใช้ประกอบการเขียนในหนังสือเล่มนี้

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์เก่งกาจ วินัยโกศล

สารบัญ (Table of Contents)

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ (Introduction)	1
- กายวิภาคกระดูกใบหน้า	1
- ระยะเวลาที่เหมาะสมในการรักษา	2
- การลงมีดบาดแผลที่ใช้ในการผ่าตัด	3
- แนวค้ำกระดูกใบหน้า (facial bone buttress)	5
บทที่ 2 การซักประวัติและการตรวจร่างกาย (History Taking and Physical Examination)	7
- การซักประวัติ	7
- การตรวจร่างกาย	8
บทที่ 3 การส่งตรวจทางรังสีวินิจฉัย (Radiographic Imaging in Maxillofacial Injuries)	19
- Skull AP view	19
- Skull lateral view/ lateral cross-table view	19
- Skull Towne's view	22
- Skull Water's view/ reverse Water's position	23
- Submentovertex view	23
- Mandible PA view	23
- Mandible oblique view	23
- Mandible panoramic view	28
- Lateral nasal view	28
- CT facial bone	29
บทที่ 4 การรักษาภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยบาดเจ็บกระดูกใบหน้า	33
(Emergency Management for Maxillofacial Injury Patients)	
- สาเหตุการอุดกั้นทางเดินหายใจในผู้ป่วยบาดเจ็บกระดูกใบหน้า	33
- การใส่ท่อช่วยหายใจฉุกเฉินผ่านทางการเจาะผ่านเยื่อหุ้มคอไทรอยด์ (emergency cricothyroidotomy)	36
- การห้ามเลือดในภาวะฉุกเฉินผู้ป่วยบาดเจ็บกระดูกใบหน้า	37

สารบัญ (Table of Contents)(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การบาดเจ็บของเนื้อเยื่อบริเวณใบหน้า (Soft Tissue Injury of Face)	47
- แผลถลอก (abrasion wound)	47
- แผลฉีกขาด (laceration wound)	48
- แผลฟกช้ำ (contusion)	49
- แผลจากการถูกของแหลมคมทิ่มหรือกระสุนปืน (penetrating wound)	50
- แผลที่มีการสูญเสียเนื้อเยื่อ (avulsion wound)	50
- บาดแผลที่คิ้ว (eyebrow)	52
- บาดแผลที่เปลือกตา (eyelids)	52
- บาดแผลที่ทางเดินท่อน้ำตา (lacrimal system)	53
- บาดแผลที่จมูก (nose)	54
- บาดแผลที่ริมฝีปาก (lip)	5
- การบาดเจ็บต่อเส้นประสาทสมองคู่ที่ 7 (facial nerve)	55
- การบาดเจ็บต่อต่อมและท่อน้ำลายหน้าหู (parotid gland and duct)	56
- บาดแผลที่ใบหู (auricles)	57
 บทที่ 6 กระดูกโพรงไซนัสหน้าผากแตก (Frontal Sinus Fracture)	 61
- อาการและอาการแสดง	62
- ท่อเชื่อมระหว่างโพรงไซนัสหน้าผากและจมูก (nasofrontal duct)	63
- การส่งตรวจทางรังสี	64
- การรักษา	66
 บทที่ 7 กระดูกจมูกหัก (Fracture of Nasal Bone)	 73
- อาการและอาการแสดง	73
- การส่งตรวจทางรังสี	74
- การรักษา	75
 บทที่ 8 กระดูกหัวตาแตก (Naso-Orbito-Ethmoidal Fracture)	 81
- การแบ่งชนิดการบาดเจ็บของกระดูกหัวตาแตก	81
- อาการและอาการแสดง	81

สารบัญ (Table of Contents)(ต่อ)

	หน้า
- การส่งตรวจทางรังสี	84
- การรักษา	86
บทที่ 9 กระดูกโหนกแก้มหัก (Fracture of Zygomatic Bone)	89
- อาการและอาการแสดง	89
- การส่งตรวจทางรังสี	91
- การรักษา	94
- การลงมีดบาดแผลผ่าตัด (incision)	95
- การผ่าตัดเปิดดูฐานเบ้าตา (orbital floor exploration)	96
บทที่ 10 กระดูกฐานเบ้าตาแตก (Orbital Floor Fracture, Blow Out Fracture)	99
- กายวิภาคของกระดูกเบ้าตา	100
- อาการและอาการแสดง	101
- การส่งตรวจทางรังสี	103
- การรักษา	104
บทที่ 11 กระดูกขากรรไกรบนหัก (Fracture of Maxilla)	107
- การหักชนิดต่าง ๆ ของกระดูกขากรรไกรบน	107
- อาการและอาการแสดง	108
- การส่งตรวจทางรังสี	111
- การรักษา	112
บทที่ 12 กระดูกขากรรไกรล่างหัก (Fracture of Mandible)	117
- การแบ่งชนิดการหักของกระดูกขากรรไกรล่าง	117
- อาการและอาการแสดง	121
- การส่งตรวจทางรังสี	122
- การรักษา	125
- การหักที่คอคอนดอยล์และใต้คอคอนดอยล์ (condylar and subcondylar fracture)	126

สารบัญตาราง (List of Tables)

ตารางที่ 12.1	แสดงตัวอย่างการยึดกระดูกที่หักแบบ rigid fixation และ functionally stable fixation
---------------	--

หน้า

127

